

LÄNGMANIN YRITTÄJÄRAHASTO I

Liikemiehen lahjoitus Lapin hyväksi

Rahasto perustuu 24.5.1985 annettuun lakiin E. J. Längmanin rahastojen siirtämisestä Suomen Kulttuurirahastolle. Suomen Pankki luovutti Kulttuurirahastolle ne varat, joita se oli hoitanut tehtaanpatruuna E.J. Längmanin (1799–1863) testamentattua suuren omaisuutensa Suomen ja Ruotsin valtioille. Kulttuurirahaston yhteydessä toimii siirretyillä varoilla neljä Längmanin nimeä kantavaa rahastoa: Keskusrahaston tarkoitukseltaan yleisen rahaston lisäksi Kainuussa, Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Längmanin yrittäjärahasto I edistää Lapin läänin taloudellista vaurastumista jakamalla apurahoja yhteisöille ja yksityisille ammattikasvatukseen, talouselämää palvelevaan neuvonta-, tutkimus- ja sivistystoimintaan ja muihin elinkeinoelämän kehitystä edistäviin toimiin.

Erik Johan Längman syntyi Porvoossa 24.5.1799. Hänen isänsä oli kauppias Abraham Erik Längman ja äitinsä kersantinleski Eva Sofia Wassén (o.s. Jusselius), jolla oli kaksi tytärtä edellisestä avioliitosta. Isä kuoli pojan ollessa 10-vuotias. Erik Johan aloitti 14-vuotiaana työn kauppa-apulaisena. Hän muutti 1820 Helsinkiin, pääsi kirjanpitäjäksi ja sai pian porvarioikeudet sekä luvan harjoittaa koti- ja ulkomaankauppaa. Hän ei kuitenkaan menestynyt, vaan ajautui konkurssiin 1829.

Längman muutti 1834 Kuopioon, osti Ylitorniolta Portimonkosken sahan sekä yhdessä viipurilaisen Paul Wahlin kanssa Varkauden rautaruukin ja Anjalasta Ummeljoen sahan. Portimonkoski oli Längmanin omistuksessa 1834–1842. Se oli Pohjois-Suomen ensimmäinen hienoteräinen vesisaha.

Längmanin liiketoimet Suomessa olivat laajimmillaan 1851. Krimin sodan jälkeen hän myi kaiken ja muutti Englantiin. Hän palasi 1860-luvun alussa, ryhtyi Simojoen Kalliokosken sahan osakkaaksi ja perusti tekstiilitehtaan

E.J. Längmanin pronssinen muotokuva on Kaarina Tarkan tekemä 1993. Kuva: SKR/Marika Aspila.

Ruotsin Malmöhön, jonne myös asettui asumaan. Längman kuoli 19.10.1863 liikematkalla Helsingissä.

Toimelias ja viisas Erik Johan Längman oli kauppias, liikemies, ruukinpatruuna, sahanomistaja, tehtailija, suurlahjoittaja sekä kansanopetuksen ja kulttuurin ystävä. Itse hän käytti nimikettä kauppias. Käytökseltään ja esiintymiseltään Längman oli hienostunut ja kohtelias, mutta luonteeltaan sulkeutunut. Hän piti loppuun saakka hyvää huolta sisarpuoltensa lapsista.

Testamentissaan Längman perusteli lahjoituksiaan sillä, että hän oli oppinut tuntemaan monenlaista ihmisen kärsimystä samalla, kun hän oli Suomessa lähes 30 vuotta harjoittanut sahaliikettä ja tehnyt matkoja laajoilla alueilla ja omistanut sahalaituksen Yli-Torniossa. Tämän kärsimyksen poistamiseksi hän halusi lahjoittaa varansa Ruotsin ja Suomen valtiolle. Hänen toiveensa oli, että olojen kohentaminen aloitetaan pohjoisesta.

Osuuskunta Sigillum/Seija A. Niemi

Lapin rahasto perustettiin vuonna 1954, jolloin se kuului Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan rahastojen kanssa yhteiseen Pohjois-Suomen rahastoon. Vuonna 1968 Lapin rahastosta tuli oma rahastonsa. Se on yksi Suomen Kulttuurirahaston seitsemästätoista maakuntarahastosta ja tukee oman maakunnan alueella tehtävää kulttuurirahastoa ja tieteellistä tutkimusta jakamalla apurahoja ja palkintoja kerran vuodessa. Lisätietoa www.skr.fi/la.